

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Лиляна Иванова Русанова

(Технически университет-Габрово, катедра „Социални и стопански науки“)

на дисертационен труд на тема:

„ПРОЕКТИРАНЕ И АНАЛИЗ НА ТРУДА НА СОЦИАЛНИЯ РАБОТНИК В ДЪРЖАВНАТА СФЕРА НА СОЦИАЛНОТО ПОДПОМАГАНЕ“

разработен от ас. Атанас Людмилов Генчев

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

*Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление 3.4. Социални дейности*

1. Обща характеристика на дисертационното изследване

Представеният ръкопис на тема „Проектиране и анализ на труда на социалния работник в държавната сфера на социалното подпомагане“ е с общ обем от 439 страници (включително 98 страници приложения) и е структуриран в увод, три глави, заключение, декларация за авторство, използвана литература.

Проблемното поле, в което е разположено изследването на ас. Генчев, е ориентирано към проучване на съдържанието и характеристиката на труда на социалния работник, на чиято основа се създава концептуален модел за дизайн и редизайн на труда на социалния работник в Дирекция социално подпомагане. Кандидатът с основание отбелязва, че изследваната проблематика е недостатъчно проучена в българската литература, а съществуващите емпирични изследвания отразяват малка част и различни аспекти от същността и съдържанието на труда на социалните работници. В тази връзка може да се констатира, че предложеният за рецензиране труд представлява сериозно и задълбочено комплексно изследване на начина, по който е проектиран труда на социалните работници в трите отдела на дирекции „Социално подпомагане“ (ДСП) – („Социална закрила”, „Хора с увреждания и социални услуги” и „Закрила на детето”). Но основата на теоретичния анализ и емпирията са очертани основни проблеми при управлението на човешките ресурси в този вид организации и е предложен авторов модел за дизайн и редизайн на труда на социалния работник в ДСП. Нещо повече - използваният

комплексен подход позволява да се изгради цялостен, устойчив и основан на емпирични данни поглед за проблемите на дизайна на труда и натовареността на служителите в ДСП, което е съществен принос на автора.

Актуалността на темата е продиктувана от факта, че концепцията „дизайн на труда“ е сравнително нова за българската практика, особено интерпретирана в контекста на дейността на организациите за социална работа. От друга страна нарастването на броя на рисковите групи, обект на социално подпомагане налага необходимостта от по-прецизно определяне на обема, вида и разнообразието на дейностите, които трябва да реализират социалните работници и техните характеристики, тъй като имат пряко отношение към постигнатото качество в социалните институции. Прилагането на методите и възможностите на концепцията за дизайн на труда безспорно може да повлияе положително върху проблеми като претоварване, повишен стрес, понижена мотивация и негативните ефекти в трудовия процес на социалните работници. Защиатавайки това твърдение, ас. Генчев реализира емпирични проучвания и осъществява теоретичен анализ на същността и съдържанието на понятията проектиране, анализ и дизайн на труда в контекста на тяхната връзка и значение с другите дейности за управление на човешките ресурси, очертава недостатъците в работата на социалните работници и произтичащите от това последици. Именно за това намирам дисертационното изследване за навременно и значимо, тъй като се фокусира върху корелацията между намирането на оптималния модел за дизайн и редизайн на труда на социалния работник в Дирекции „Социално подпомагане“ и съществуващата практика.

Структурата на дисертационния труд е логически подчинена на поставената цел и на системата от свързаните с нея задачи, които свидетелстват за мотивация и изследователски капацитет на автора. Поставената цел и широкият кръг от задачи са разработени убедително и в съответстваща на възможностите пълнота. За постигането на целта и задачите на своя труд, ас. Генчев използва цял комплекс от подходи и методи (теоретичен анализ, вторичен анализ на нормативни документи и литературни източници, анализ на емпирични данни, статистически методи и др.). Цялостният прочит на дисертацията оставя впечатление, че авторът е запознат в дълбочина със значими публикации (използвани са 170 литературни източника) и инструментариуми за анализ и изследване на поставения проблем, демонстрира критично осмисляне на концепции и което е най-важното не се разфокусира между множеството интересни и значими гледни точки, а разработва собствен модел, който се *„приема от експертите и професионалната общност като теоретично обоснован, приложим, иновативен и адресиращ очертаните проблеми в управлението на персонала в ДСП“*.

2. Оценка на резултатите и приносите на дисертационния труд

Цялостната разработка на темата се отличава с очевидния приоритет да се създаде концептуален модел за дизайн и редизайн на труда на социалния работник чрез теоретично концептуализиране и емпиричен анализ на проблематиката.

В увода е направена задълбочена обосновка на значимостта на темата на изследването, като още тук проличава ярко подчертан персонален професионален интерес на Атанас Генчев към проблематиката на изследването. Налице е цялостна, ясно очертана и добре структурирана концептуална рамка – изследователски въпроси, цел, задачи, обект, предмет, аргументирано избран изследователски подход със съответните методи за изследване.

В първа глава от дисертацията докторантът коректно изяснява основните понятия и концепции за дизайн на труда, методите, с които си служи и връзката му с други дейности и елементи от управлението на човешките ресурси. Анализът на различни определения и подходи към дефинирането на понятието „дизайн на труда“ с основание дава право на автора да формулира извода, че това е, „... *творчески и управленски процес на проектиране и анализ на длъжности с цел осъществяване на целите на организацията по най-добрия*“ начин при максимална ефективност на използваните ресурси.

Съществено внимание е отделено на специфичните характеристики на труда на социалния работник в ДСП, условията на труд, направен е обширен обзор на длъжностната му характеристика и съществуващата политика в тази област, регламентирана чрез нормативните документи. Задълбочения исторически и теоретичен анализ на етимологията и същността на понятията, с които ще се борави в хода на по нататъшното изложение позволяват да се формулира първият приносен момент от дисертационното изследване, а именно: **представяне и анализ на различни специфики на понятието дизайн на труда и специфичните му характеристики в организациите за социална работа.**

Във втора глава, на високо професионално равнище, е осъществено емпирично изследване, в което се създава и адаптира инструментариум за анализ на характеристиките на труда на социалните работници, съобразени с особеностите на ДСП. Подробно са представени резултатите от проведеното количествено-качествено емпирично проучване (анализ) на съдържанието и характеристиките на труда на социалния работник в ДСП, реализирано чрез комплексна методика, която включва авторски инструментариум, адаптирани и стандартни инструменти. Проучено е мнението на всички заинтересовани страни (социални работници, главни социални работници, началници на отдели и директори на ДСП) в извадка от 4 Дирекции „Социално подпомагане“ в голям и малък град.

Използваният инструментариум за дизайн на труда е част от изследователски пакет, а емпиричното проучване се реализира на два етапа. Първият етап включва

апробиране на инструментариума, чрез което се цели оценяването на неговата адекватност и възможности.

Вторият етап на изследването се реализира след въвеждане на подобрения в условията на труд *„като са потърсени тенденции и влияния след въвеждането им върху натовареността, нервно-психичното претоварване, стреса, удовлетвореността от труда, текучеството на персонала на социалните работници работещи в трите отдела на ДСП.“*. Следователно реализирането на емпиричното изследване на два етапа позволява да се установи как внесена промяна в установен проблем влияе върху дизайна на труда в организацията като цяло.

В анализа подробно са описани установените проблеми и недостатъци, изведени както от мненията на социалните работници, така и от другите специалисти и ръководни кадри, участвали в изследването. Използваният инструментариум и подход позволяват да се установят специфични проблеми, характерни за трите отдела и такива, характерни за голям и малък град. От друга страна анализът на резултатите е подчинен на спецификите на работата във всеки от изследваните отдели.

Трета глава описва авторския модел за дизайн на труда разработен на базата на теоретичния анализ и резултатите от проведеното емпирично изследване. Отчитането на актуалното състояние на дизайна на труда на социалния работник разкрива нови възможности пред ръководството за управлението на човешките ресурси и за търсенето на по-добри и по-ефективни решения за преодоляване на проблеми в организацията и в отделите ѝ като: текучество на персонала, относително голяма натовареност, ниска привлекателност на труда и други, тясно свързани със състоянието на изследваните характеристики на труда.

В заключението се демонстрира самоосъзнаване и адекватна преценка на значимите приноси моменти в дисертационния труд. Обобщени са основните изводи, отнасящи се до цялостната изследователска работа, както и е валидирана хипотезата на изследването.

Като цяло, приемам формулираните научни приноси от кандидата и на теоретическо, и на приложно равнище, като ще подчертая особено следните:

1. Създаден е модел за отчитане на нормата на натовареност на социалните работници в отделите в ДСП. По този начин се осветлява значимостта и характеристиката на труда на социалните работници.
2. Адаптиран е изследователски инструмент с отразени специфики на ДСП, които позволява още по-детайлно представяне на спецификите на труда.
3. Емпиричното изследване е пригодно с прилагането на комплексна методика, която позволява цялостен анализ на труда и актуалното състояние на дизайна на

труда в ДСП. Такива цялостни национални или други изследвания по темата не са правени до този момент у нас като формат и съдържание.

4. На основата на теоретичния анализ и резултатите от емпиричното изследване е създаден модел за дизайн и редизайн на труда на социалния работник в Дирекции „Социално подпомагане“, който предлага решения за подобрения на дизайна на труда в ДСП. Моделът е оценен високо чрез експертна оценка като възможност за приложение в практиката.

Авторефератът и научните публикации на докторанта са издържани, представителни, допълват и доказват пред специализирани научни аудитории качествата на дисертационното изследване. Дисертационният труд свидетелства за висока мотивация, професионална идентичност и изследователски качества. Резултатите и опитът, които верифицира и легитимира ас. Генчев чрез този дисертационен труд, представляват сериозен принос за българската практика и за институциите, реализиращи социална работа.

Заклучение: С убеденост предлагам на членовете на научното жури да присъдят на ас. Атанас Генчев, образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.4. Социални дейности.

23.04.2019 г.

Габрово

.....

/доц. д-р Лиляна Русанова /